

SIDE κατά ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο πενταμελές τμήμα)
της 28ης Φεβρουαρίου 2002 *

Στην υπόθεση T-155/98,

Société internationale de diffusion et d'édition (SIDE), με έδρα το Bagneux (Γαλλία),
εκπροσωπούμενη από τον N. Coutrelis, δικηγόρο, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμ-
βούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους G. Rozet
και B. Mongin, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

υποστηριζόμενης από την

Γαλλική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενης από τους J.-F. Dobbelle, G. de Bergues και F. Million, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

παρεμβαίνουσα,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση του άρθρου 1, τελευταία περίοδος, της αποφάσεως 1999/133/ΕΚ της Επιτροπής, της 10ης Ιουνίου 1998, σχετικά με την κρατική ενίσχυση υπέρ της Coopérative d'exportation du livre français (CELF) (ΕΕ 1999, L 44, σ. 37),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τέταρτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Mengozzi, Πρόεδρο, R. García-Valdecasas, V. Tiili, R. M. Moura Ramos και J. D. Cooke, δικαστές,

γραμματέας: D. Christensen, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 4ης Ιουλίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

- 1 Η Société internationale de diffusion et d'édition (SIDE) είναι παραγγελοδόχος εταιρία εγκατεστημένη στη Γαλλία. Οι δραστηριότητές της συνίστανται κυρίως στις εξαγωγές γαλλικών βιβλίων προς άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ενωσης και προς τρίτες χώρες.
- 2 Η CELF (Coopérative d'exportation du livre français, η οποία δρα υπό την εμπορική επωνυμία «Centre d'exportation du livre français»), συσταθείσα το 1977, είναι συνεταιριστική ανώνυμη εταιρία της οποίας το αντικείμενο είναι, σύμφωνα με το καταστατικό της ως έχει σήμερα, «η απευθείας εκτέλεση παραγγελιών, προς το εξωτερικό και τα υπερπόντια εδάφη και διαμερίσματα, βιβλίων, εντύπων και παντός είδους επικοινωνιακών υποθεμάτων και, γενικότερα, η άσκηση κάθε δραστηριότητας που αποσκοπεί κυρίως στην προώθηση της διαδόσεως του γαλλικού πολιτισμού σε ολόκληρο τον κόσμο μέσω των εν λόγω υποθεμάτων». Τα 101 μέλη της συνεταιριστικής εταιρίας CELF είναι ως επί το πλείστον εκδότες εγκατεστημένοι στη Γαλλία, καίτοι στον συνεταιρισμό αυτό μπορεί να γίνει μέλος κάθε επιχειρηματίας που ασχολείται με την έκδοση ή τη διανομή γαλλικών βιβλίων, ανεξαρτήτως του τόπου εγκαταστάσεώς του.
- 3 Η CELF, όπως και η SIDE, ασκεί εμπορική δραστηριότητα διανομής βιβλίων προσανατολισμένη κυρίως στις μη γαλλόφωνες χώρες και ζώνες, δεδομένου ότι στις

γαλλόφωνες ζώνες, ιδίως του Βελγίου, του Καναδά και της Ελβετίας, αυτή η δραστηριότητα ασκείται από δίκτυα διανομής οργανωμένα από τους εκδότες.

- 4 Μεταξύ των διαφόρων επιχειρηματιών που παρεμβάλλονται στη διανομή του βιβλίου, οι παραγγελιοδόχοι, οι οποίοι απευθύνονται μόνον στους λιανοπωλητές και σε συλλογικούς φορείς και όχι στους τελικούς χρήστες, καθιστούν δυνατή την εκτέλεση παραγγελιών οι οποίες θα είχαν υψηλό κόστος για τους εκδότες ή τους διανομείς τους. Ο παραγγελιοδόχος συγκεντρώνει τις, μεμονωμένως μη σημαντικές, παραγγελίες διαφόρων πελατών και απευθύνεται στον εκδότη ή τον διανομέα ο οποίος παραδίδει, έτσι, εμπόρευμα σε έναν μόνο πελάτη. Επίσης, για τα βιβλιοπωλεία ή τους θεσμικούς φορείς που είναι πελάτες του, και των οποίων οι παραγγελίες αφορούν βιβλία διαφόρων εκδοτών, ο παραγγελιοδόχος συγκεντρώνει τα παραγγελθέντα από τον καθένα έργα και έτσι απαλλάσσει τους πελάτες του από το να προβαίνουν σε πολλές παραγγελίες απευθυνόμενοι σε διαφόρους επιχειρηματίες. Λόγω των σταθερών εξόδων που συνεπάγεται η εκτέλεση κάθε παραγγελίας, η παρέμβαση του παραγγελιοδόχου επιτρέπει τη μείωση του κόστους τόσο στο επίπεδο του διανομέα όσο και στο επίπεδο του πελάτη, γεγονός που την καθιστά οικονομικώς συμφέρουσα.
- 5 Το 1979, παρά το ότι η CELF αντιμετώπιζε οικονομικές δυσκολίες, ο επαγγελματικός κλάδος, οι εκδότες, το Syndicat national de l'édition (ένωση εκδοτών) και οι κρατικές αρχές συμφώνησαν ότι έπρεπε να συνεχίσει τη δραστηριότητά της. Κατά συνέπεια, αποφασίστηκε η χορήγηση συμψηφιστικών επιδοτήσεων για την εκτέλεση των μικρών παραγγελιών, που άρχισε υπό την παρούσα μορφή της το 1980.
- 6 Η επιδότηση εκμεταλλεύσεως που χορηγείται στη CELF αποσκοπεί στην αντιστάθμιση του επιπλέον κόστους της εκτελέσεως μικρών παραγγελιών προερχομένων από βιβλιοπωλεία του εξωτερικού. Η επιδότηση αυτή επιτρέπει στη CELF να ικανοποιεί παραγγελίες των οποίων η εκτέλεση, λόγω των σημαντικών εξόδων μεταφοράς που συνεπάγονται σε σχέση με τη συνολική τους αξία, δεν θεωρείται αποδοτική από τους εκδότες ή τους συνδεδεμένους με αυτούς διανομείς. Ως εκ τούτου, η χορήγηση αυτής της επιδοτήσεως συμβάλλει στη διάδοση της γαλλικής γλώσσας και στην ακτινοβολία της γαλλόφωνης γραμματείας.

- 7 Στην πράξη ο μηχανισμός στηρίξεως λειτουργεί κατά τον ακόλουθο τρόπο. Τα βιβλιοπωλεία που έχουν ανάγκη, σε μικρές ποσότητες, βιβλίων διαφόρων εκδοτών απευθύνουν τις παραγγελίες τους στη CELF, η οποία ενεργεί ως παραγγελιοδόχος εξαγωγέας. Η επιδότηση αποβλέπει ειδικά στο να παράσχει τη δυνατότητα εκτέλεσεως των παραγγελιών που δεν υπερβαίνουν τα 500 γαλλικά φράγκα (FRF), αφαιρουμένων των εξόδων μεταφοράς, οι οποίες θεωρούνται κατώτερες του ελαχίστου ορίου αποδοτικότητας. Ένα τέταρτο του ποσού της επιδοτήσεως που χορηγήθηκε κατά το προηγούμενο έτος καταβάλλεται στις αρχές του έτους, ενώ το υπόλοιπο χορηγείται το φθινόπωρο, αφού οι δημόσιες αρχές εξετάσουν τις προβλέψεις δραστηριότητας της CELF και τις διακυμάνσεις της κατά το πρώτο μέρος της χρήσεως. Εντός του πρώτου τριμήνου μετά το πέρας της χρήσεως, η CELF οφείλει να υποβάλει στο γαλλικό Υπουργείο Πολιτισμού και Γαλλοφώνων Κοινοτήτων λογαριασμό χρήσεως της επιδοτήσεως συνοδευόμενο από λεπτομερή κατάλογο δικαιολογητικών.
- 8 Με επιστολή της 20ής Μαρτίου 1992, ο σύμβουλος της προσφεύγουσας επέστησε την προσοχή των υπηρεσιών της Επιτροπής στις ενισχύσεις για την προώθηση, τη μεταφορά και την εμπορία των γαλλικών βιβλίων τις οποίες το γαλλικό Υπουργείο Πολιτισμού και Γαλλοφώνων Κοινοτήτων χορηγεί στη CELF. Με την επιστολή αυτή, έθεσε στην Επιτροπή το ερώτημα κατά πόσον οι εν λόγω ενισχύσεις είχαν αποτελέσει αντικείμενο κοινοποιήσεως σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 93, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ).
- 9 Με έγγραφο της 2ας Ιουλίου 1992, η Επιτροπή ζήτησε από τις γαλλικές αρχές πληροφορίες για τα ευεργετικά υπέρ της CELF μέτρα.
- 10 Η Επιτροπή ανέφερε στη SIDE, στις 7 Απριλίου 1992, ότι οι εν λόγω ενισχύσεις φαίνεται ότι δεν είχαν κοινοποιηθεί. Η έλλειψη κοινοποιήσεως επιβεβαιώθηκε στη SIDE με έγγραφο της 7ης Αυγούστου 1992.
- 11 Στις 18 Μαΐου 1993, η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση περί εγκρίσεως των εν λόγω ενισχύσεων, ανακοίνωση της οποίας δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των*

Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 25ης Ιουνίου 1993 με τίτλο «ενισχύσεις στους εξαγωγείς γαλλικών βιβλίων» και αριθμό «NN127/92» (ΕΕ C 174, σ. 6).

- 12 Με απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Σεπτεμβρίου 1995, T-49/93, SIDE κατά Επιτροπής, (Συλλογή 1995, σ. II-2501, στο εξής: απόφαση SIDE), η προαναφερθείσα απόφαση της Επιτροπής ακυρώθηκε, καθόσον η απόφαση αυτή αφορούσε την επιδότηση που εχορηγείτο αποκλειστικά στη CELF προς αντιστάθμιση του επιπλέον κόστους της εκτέλεσως των μικρών παραγγελιών γαλλικών βιβλίων οι οποίες προέρχονταν από βιβλιοπωλεία του εξωτερικού.
- 13 Με έγγραφο της 17ης Οκτωβρίου 1995, η Επιτροπή ζήτησε από τις γαλλικές αρχές να την πληροφορήσουν, προτού εξετάσει τη δυνατότητα να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης, για οποιαδήποτε τροποποίηση που επέφεραν στις χορηγούμενες στη CELF ενισχύσεις υπό το φως της αποφάσεως SIDE. Οι γαλλικές αρχές απάντησαν, με έγγραφο της 5ης Δεκεμβρίου 1995, ότι δεν επέφεραν καμιά τροποποίηση στις εν λόγω ενισχύσεις.
- 14 Στις 7 Ιουνίου 1996 πραγματοποιήθηκε συνάντηση μεταξύ της SIDE και της Επιτροπής. Στις 28 Ιουνίου 1996, η SIDE γνωστοποίησε στην Επιτροπή τις πρόσθετες πληροφορίες που αυτή έκρινε χρήσιμες.
- 15 Στις 30 Ιουλίου 1996, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης. Η Γαλλική Κυβέρνηση ενημερώθηκε συναφώς με έγγραφο της 21ης Αυγούστου 1996.
- 16 Στις 5 Δεκεμβρίου 1996, η Επιτροπή δημοσίευσε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* ανακοίνωση με την οποία κάλεσε τους τρίτους ενδιαφερομένους να της υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί των εν λόγω ενισχύσεων (ΕΕ C 366, σ. 7).

- 17 Αρκετοί τρίτοι τής απέστειλαν τις παρατηρήσεις τους κατά τους μήνες Δεκέμβριο 1996 και Ιανουάριο 1997. Η προσφεύγουσα υπέβαλε τις παρατηρήσεις της με έγγραφο της 6ης Ιανουαρίου 1997. Η Επιτροπή διαβίβασε εν συνεχεία τις παρατηρήσεις αυτές στη Γαλλική Κυβέρνηση με έγγραφο της 15ης Απριλίου 1997.
- 18 Με έγγραφα των 2 και 25 Ιουλίου 1997, η SIDE εξέφρασε τη λύπη της στην Επιτροπή για τη βραδύτητα της διαδικασίας.
- 19 Η Γαλλική Κυβέρνηση απάντησε στην απόφαση της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία και στις παρατηρήσεις των τρίτων με έγγραφο της 12ης Δεκεμβρίου 1996 και 1ης Οκτωβρίου 1997 αντιστοίχως. Στις 29 Οκτωβρίου 1997 πραγματοποιήθηκε συνάντηση μεταξύ των αντιπροσώπων της Επιτροπής και των γαλλικών αρχών. Η Γαλλική Κυβέρνηση διαβίβασε ακόμη στην Επιτροπή πρόσθετες πληροφορίες και παρατηρήσεις με έγγραφο της 30ής Οκτωβρίου και 21ης Νοεμβρίου 1997.
- 20 Στις 13 Φεβρουαρίου 1998, πραγματοποιήθηκε συνάντηση, αφενός, των εκπροσώπων της Επιτροπής και, αφετέρου, των γαλλικών αρχών και των εκπροσώπων της CELF.
- 21 Με έγγραφο της 5ης Μαρτίου 1998, οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν στην Επιτροπή πρόσθετες πληροφορίες σχετικά, ειδικότερα, με τον συμψηφιστικό χαρακτήρα της ενισχύσεως. Με τηλεομοιοτυπίες της 26ης Μαρτίου και 10ης Απριλίου 1998, η CELF διαβίβασε στην Επιτροπή ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με το πρόσθετο κόστος που συνδέεται με την εκτέλεση μικρών παραγγελιών και τον συμψηφιστικό χαρακτήρα της ενισχύσεως. Με τηλεομοιοτυπία της 17ης Απριλίου 1998, το Υπουργείο Πολιτισμού παρέσχε επίσης πρόσθετες πληροφορίες στην Επιτροπή. Με τηλεομοιοτυπία της 19ης Μαΐου 1998, οι γαλλικές αρχές ανακοίνωσαν και άλλες πληροφορίες στην Επιτροπή.

- 22 Στις 10 Ιουνίου 1998, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 1999/133/ΕΚ, σχετικά με την κρατική ενίσχυση υπέρ της Coopérative d'exportation du livre français (CELF) (ΕΕ 1999, L 44, σ. 37, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), κοινοποιηθείσα στον σύμβουλο της προσφεύγουσας στις 23 Ιουλίου 1998.
- 23 Με το άρθρο 1 της απόφασεως, η Επιτροπή διαπιστώνει:

«Η ενίσχυση που χορηγήθηκε στη CELF για τη διαχείριση μικρών παραγγελιών βιβλίων στη γαλλική γλώσσα συνιστά ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ. Δεδομένου ότι η Γαλλική Κυβέρνηση παρέλειψε να κοινοποιήσει την ενίσχυση αυτή στην Επιτροπή πριν τεθεί σε εφαρμογή, η εν λόγω ενίσχυση χορηγήθηκε παρανόμως. Ωστόσο, η ενίσχυση είναι συμβιβάσιμη δεδομένου ότι πληροί τους όρους για την εφαρμογή της παρέκκλισης που προβλέπεται στο άρθρο 92, παράγραφος 3, στοιχείο δ', της Συνθήκης.»

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 24 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 29 Σεπτεμβρίου 1998, η προσφεύγουσα άσκησε την παρούσα προσφυγή.
- 25 Με έγγραφο που πρωτοκολλήθηκε στην Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 4 Μαρτίου 1999, η Γαλλική Δημοκρατία ζήτησε από το Πρωτοδικείο να της επιτραπεί να παρέμβει στην παρούσα διαδικασία προς στήριξη των αιτημάτων της καθής.

- 26 Η προσβαλλόμενη απόφαση υπήρξε επίσης αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως εκ μέρους της Γαλλικής Δημοκρατίας, με δικόγραφο που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 8 Σεπτεμβρίου 1998 (υπόθεση C-332/98), λόγω του ότι η Επιτροπή απέκλεισε την εφαρμογή του άρθρου 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ).
- 27 Δεδομένου ότι οι δύο προσφυγές έβαλλαν κατά του κύρους της ίδιας πράξεως, το Πρωτοδικείο, με διάταξη του προέδρου του τέταρτου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου της 25ης Μαρτίου 1999, ανέστειλε, σύμφωνα με το άρθρο 47, τρίτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, την παρούσα διαδικασία μέχρις ότου εκδοθεί η απόφαση του Δικαστηρίου περατώνουσα τη δίκη στην υπόθεση C-332/98.
- 28 Δεδομένου ότι το Δικαστήριο, με απόφαση της 22ας Ιουνίου 2000, C-332/98, Γαλλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-4833), απέρριψε την προσφυγή που άσκησε η Γαλλική Κυβέρνηση στην υπόθεση αυτή, η παρούσα διαδικασία συνεχίστηκε.
- 29 Με διάταξη του προέδρου του τέταρτου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου της 3ης Ιουλίου 2000, επετράπη στη Γαλλική Δημοκρατία να παρέμβει προς στήριξη των αιτημάτων της καθής.
- 30 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τέταρτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία. Η καθής και η παρεμβαίνουσα απάντησαν στις γραπτές ερωτήσεις και προσκόμισαν τα αιτηθέντα έγγραφα βάσει των μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας.
- 31 Οι διάδικοι αγόρευαν και ανέπτυξαν τις απαντήσεις τους στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη συνεδρίαση της 4ης Ιουλίου 2001.

32 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει το άρθρο 1, τελευταία περίοδος, της προσβαλλόμενης αποφάσεως·

— να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.

33 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα διευκρίνισε ότι ζητεί επίσης την ακύρωση της προσβαλλόμενης αποφάσεως καθόσον η Επιτροπή διαπίστωσε, στο σημείο XIII, δεύτερο εδάφιο, των αιτιολογικών σκέψεων της αποφάσεως, ότι η εκ νέου κεφαλαιοποίηση της CELF το 1980 δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ).

34 Η καθής και η παρεμβαίνουσα ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή,

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί του παραδεκτού των αιτημάτων ακυρώσεως των εκτιμήσεων της Επιτροπής στην προσβαλλόμενη απόφαση ως προς την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της CELF το 1980*Επιχειρήματα των διαδίκων*

- 35 Η καθής ισχυρίζεται, χωρίς να προβάλλει ένσταση απαραδέκτου, ότι η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της CELF το 1980 δεν συνδεόταν με τον μηχανισμό ενισχύσεως για την εκτέλεση των μικρών παραγγελιών. Έτσι, δεν υπάρχει καμιά σχέση μεταξύ αυτής της αυξήσεως κεφαλαίου και του μηχανισμού ενισχύσεως στα έξοδα λειτουργίας που αντιπροσωπεύει η ενίσχυση η οποία εγκρίθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση.
- 36 Η προσφεύγουσα, απαντώντας σε ερώτηση του Πρωτοδικείου σχετικά με το παραδεκτό του αιτήματός της περί ακυρώσεως των εκτιμήσεων της Επιτροπής στην προσβαλλόμενη απόφαση για την εκ νέου χρηματοδότηση της CELF το 1980, ανέφερε ότι επαφίεται στην εκτίμηση του δικαιοδοτικού οργάνου.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 37 Επιβάλλεται η παρατήρηση ότι το ζήτημα της αυξήσεως του μετοχικού κεφαλαίου της CELF το 1980 εξετάστηκε στο σημείο XIII, δεύτερο εδάφιο, των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλόμενης αποφάσεως, και δεν επαναλήφθηκε στο διατακτικό της.
- 38 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η προβλεπόμενη στο άρθρο 173 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 230 ΕΚ) προσφυγή ασκείται μόνο κατά βλαπτικής πράξεως, δηλαδή κατά πράξεως ικανής να

θίζει συγκεκριμένη νομική κατάσταση. Όμως, όποιες και αν είναι οι αιτιολογικές σκέψεις επί των οποίων ερείδεται μια τέτοια πράξη, μόνο το διατακτικό της μπορεί να παραγάγει έννομα αποτελέσματα και, όπως είναι επόμενο να βλάψει. Όσον αφορά τις εκτιμήσεις που διατυπώνει η Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις της προσβαλλόμενης απόφασης, δεν θα μπορούσαν να υποβληθούν στον έλεγχο νομιμότητας του κοινοτικού δικαστή παρά μόνο κατά το μέτρο που, ως αιτιολογικές σκέψεις βλαπτικής απόφασης, θα αποτελούσαν το αναγκαίο για το διατακτικό της έρεισμα (απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Σεπτεμβρίου 1992, T-138/89, NBV και NVB κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-2181, σκέψη 31).

39 Εξάλλου, για να καθοριστεί αν μια πράξη ή μια απόφαση αναπτύσσει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα ικανά να επηρεάζουν τα συμφέροντα του προσφεύγοντος, μεταβάλλοντας σαφώς τη νομική κατάστασή του, πρέπει να εξετάζεται η ουσία της πράξεως ή της απόφασης (απόφαση του Πρωτοδικείου της 22ας Μαρτίου 2000, T-125/97 και T-127/97, Coca Cola κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-1733, σκέψεις 77 και 78, καθώς και την παρατεθείσα νομολογία).

40 Επομένως, στην προκειμένη περίπτωση, το γεγονός και μόνον ότι το ζήτημα της αυξήσεως του εταιρικού κεφαλαίου της CELF το 1980 εξετάστηκε στο σημείο XIII, δεύτερο εδάφιο, των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλόμενης απόφασης, και όχι στο διατακτικό αυτής, δεν συνεπάγεται ότι η διαπίστωση αυτή δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως. Στο σημείο XIII, δεύτερο εδάφιο, των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή «κατέληξε ότι η εν λόγω αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση αλλά απλώς μια απόκτηση συμμετοχής στο κεφάλαιο, δεδομένου ότι είχαν συμμετάσχει και ιδιώτες επενδυτές». Όμως, το συμπέρασμα αυτό δεν συνιστά το αναγκαίο έρεισμα του διατακτικού της προσβαλλόμενης απόφασης διότι το διατακτικό αφορά μόνον τη χορηγηθείσα στη CELF ενίσχυση για την εκτέλεση των μικρών παραγγελιών.

41 Κατά συνέπεια, το αίτημα περί ακυρώσεως των εκτιμήσεων της Επιτροπής στην προσβαλλόμενη απόφαση σχετικά με την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της CELF το 1980 πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο.

Επί του αιτήματος ακυρώσεως του άρθρου 1, τελευταία περίοδος, της προσβαλλόμενης αποφάσεως

- 42 Η προσφεύγουσα επικαλείται επτά λόγους ακυρώσεως προς στήριξη της προσφυγής της. Στο πλαίσιο του πρώτου λόγου, που αντλείται από διαδικαστική πλημμέλεια, η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν προέβη σε επιμελή και αμερόληπτη εξέταση της καταγγελίας και των παρατηρήσεων των ενδιαφερομένων. Ο δεύτερος λόγος αντλείται από την ανεπαρκή αιτιολογία. Ο τρίτος λόγος αντλείται από πραγματικά σφάλματα και ο τέταρτος λόγος από προφανή σφάλματα εκτιμήσεως. Ο πέμπτος λόγος αντλείται από την παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων. Ο έκτος λόγος αντλείται από την παράβαση του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο δ', της Συνθήκης. Τέλος, ο έβδομος λόγος αντλείται από την έλλειψη λογικής συνοχής της προσβαλλόμενης αποφάσεως προς τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ).
- 43 Επιβάλλεται να εξετασθεί ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως.
- 44 Ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως διαρθρώνεται σε τέσσερα σκέλη. Στο πλαίσιο του πρώτου σκέλους, η προσφεύγουσα προβάλλει ότι η Επιτροπή διέπραξε προφανές σφάλμα εκτιμήσεως κατά τον προσδιορισμό της αγοράς αναφοράς. Το δεύτερο σκέλος αντλείται από προφανές σφάλμα εκτιμήσεως ως προς την αναλογικότητα της επίδικης ενισχύσεως. Το τρίτο σκέλος αντλείται από προφανές σφάλμα εκτιμήσεως της επιπτώσεως της ενισχύσεως αυτής επί του ανταγωνισμού. Στο πλαίσιο του τέταρτου σκέλους, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή κακώς θεώρησε ότι η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της CELF το 1980 δεν συνιστούσε ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 92 της Συνθήκης.
- 45 Επιβάλλεται να εξετασθεί το δεύτερο σκέλος του τέταρτου λόγου ακυρώσεως, κατά το οποίο η Επιτροπή διέπραξε προφανές σφάλμα εκτιμήσεως επιλέγοντας την αγορά εξαγωγής των γαλλικών βιβλίων γενικά ως αγορά αναφοράς.

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 46 Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι η εν λόγω αγορά είναι η ειδική αγορά των παραγγελιών προς εξαγωγή, και όχι εκείνη της εξαγωγής γαλλικών βιβλίων γενικά, ούτε κατά μείζονα λόγο η αγορά βιβλίου. Παρατηρεί ότι η Επιτροπή χρησιμοποίησε την έννοια των παραγγελιών προς εξαγωγή για να περιγράψει την ενίσχυση προς τη CELF. Έτσι, η Επιτροπή συγγέει την αγορά ενός προϊόντος — του βιβλίου — με εκείνη για την οποία γίνεται λόγος, δηλαδή την αγορά μιας υπηρεσίας, των παραγγελιών προς εξαγωγή.
- 47 Υποστηρίζει ότι, αν ένας πελάτης επιλέγει να καταφύγει σε έναν διανομέα ή σε έναν παραγγελιοδόχο, όχι γιατί συγκρίνει τις τιμές ή την ποιότητα των δύο αντικαταστατών υπηρεσιών, αλλά ενόψει των ιδιαιτεροτήτων της ζητήσεώς του, στην πραγματικότητα αυτό οφείλεται στο ότι πρόκειται για δύο υπηρεσίες διαφορετικής φύσεως, που ανταποκρίνονται σε διαφορετικές ανάγκες και, επομένως, συνιστούν δύο χωριστές αγορές. Η διάκριση οφείλεται στη φύση των υπηρεσιών που προσφέρει ο παραγγελιοδόχος και ο εξαγωγέας. Ο παραγγελιοδόχος για εξαγωγές προσφέρει ειδική υπηρεσία, εκείνη της αποδοτικότητας των μεμονωμένων παραγγελιών με τη συγκέντρωσή τους προκειμένου να εκτελεστούν υπό αποδεκτές οικονομικές προϋποθέσεις τιμής και κόστους. Έτσι, το κριτήριο για τον προσδιορισμό μιας χωριστής αγοράς είναι η εναλλακτικότητα (ή όχι) των παροχών υπό την έποψη της ζητήσεως. Εξάλλου, υπό την έποψη της προσφοράς, οι εκδότες αρνούνται να εκτελέσουν παραγγελίες μικρότερες ενός ορισμένου κατωτάτου ορίου, πράγμα που καθιστά απαραίτητη την προσφυγή σε έναν παραγγελιοδόχο. Το γεγονός ότι οι παραγγελιοδόχοι για τις εξαγωγές δεν περιορίζονται σ' αυτή τη δραστηριότητα δεν αναιρεί την ιδιαιτερότητα της αγοράς αυτής.
- 48 Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή «έπνιξε» την αγορά στην οποία αναφέρεται η επίδικη ενίσχυση σε μια ευρύτερη αγορά, εκείνη των εξαγωγών γαλλικών βιβλίων γενικά, οπότε δεν προέβη σε μια πραγματική εκτίμηση της επιπτώσεως αυτής της ενισχύσεως επί του ανταγωνισμού και, επομένως, σε μια σοβαρή αποτίμηση του συμβιβαστού της ενισχύσεως προς το άρθρο 92, παράγραφος 3, στοιχείο δ', της Συνθήκης.

- 49 Το σφάλμα αυτό οδήγησε την Επιτροπή στη σκέψη ότι υπάρχει μια ιδιαιτερότητα των μικρών παραγγελιών, ενώ η ιδιαιτερότητα αυτή απλούστατα είναι εκείνη της αγοράς των παραγγελιών προς εξαγωγή. Συναφώς, η δέσμευση της CELF να ικανοποιεί όλες τις μικρές παραγγελίες δεν ασκεί επιρροή διότι είναι ακριβώς η αποδοχή όλων των παραγγελιών, όσο μικρές και αν είναι αυτές, που αποτελεί την ιδιαιτερότητα του παραγγελιοδόχου σε σχέση με τον διανομέα. Παρομοίως, κατά την προσφεύγουσα, το γεγονός ότι τα παραγγελιόσιμα βιβλία δεν είναι διαθέσιμα στην αποθήκη δεν αφορά ειδικά τις μικρές παραγγελίες, αφού κάθε παραγγελιοδόχος είναι, εξ ορισμού, ένας μεσίτης ο οποίος διαβιβάζει τις παραγγελίες στους εκδότες όταν λαμβάνει εκείνες των πελατών του και, επομένως, δεν έχει αποθέματα εμπορευμάτων. Επιπροσθέτως, η ίδια αυτή άγνοια της ειδικής αγοράς οδήγησε την Επιτροπή να θεωρήσει ότι οι δύο επιχειρήσεις, οι οποίες έτυχαν της επίδικης ενισχύσεως σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, βρίσκονταν σε κατάσταση παρόμοια με εκείνην της προσφεύγουσας.
- 50 Τέλος, η προσφεύγουσα προβάλλει ότι η Επιτροπή έπρεπε να ζητήσει τα στοιχεία τα οποία, κατ' αυτήν, ελλείπουν για τον προσδιορισμό της ειδικής αγοράς των παραγγελιών προς εξαγωγή. Η δυσχέρεια αποκτήσεως πληροφοριών ως προς την αγορά των παραγγελιών προς εξαγωγή δεν θα πρέπει να δημιουργήσει δυσχέρειες στην εξακρίβωση της αγοράς αυτής, αλλά στον καθορισμό του μεγέθους της.
- 51 Η καθής είναι της γνώμης ότι δεν υπάρχει χωριστή και ειδική αγορά των παραγγελιών προς εξαγωγή γαλλικών βιβλίων. Υπάρχει μια εξαγωγική αγορά τέτοιων βιβλίων, στην οποία η CELF ανταγωνίζεται άλλους επιχειρηματίες. Πράγματι, ο παραγγελιοδόχος διαδραματίζει μόνον ρόλο μεσίτη: το πωλούμενο προϊόν δεν αποτελεί γι' αυτόν ιδιαιτερότητα. Επιπροσθέτως, δεν αμφισβητείται ότι οι παραγγελιοδόχοι εξαγωγών ασκούν άλλες δραστηριότητες πλην των καθαυτό παραγγελιών, όπως είναι η δραστηριότητα του κλασικού βιβλιοπώλη. Έτσι, κατά την Επιτροπή, ήταν δύσκολο να έχει στη διάθεσή της στοιχεία σχετικά με μια ενδεχόμενη αγορά των παραγγελιών προς εξαγωγή υπό στενή έννοια. Παρατηρεί ότι η SIDE και άλλοι επιχειρηματίες, οι οποίοι ισχυρίζονται ότι είναι παρόντες στην αγορά αυτή, δεν παρέσχαν κανένα στοιχείο που να επιτρέπει να γίνει διάκριση του κύκλου εργασιών τους που αφορά τις παραγγελίες προς εξαγωγή από εκείνον των άλλων δραστηριοτήτων.

- 52 Ως προς τον ισχυρισμό ότι όλοι οι παραγγελιοδόχοι εξαγωγών διεκπεραιώνουν τις μικρές παραγγελίες, η Επιτροπή αναφέρει ότι οι παραγγελίες κάτω των 500 FRF αντιπροσωπεύουν ένα πολύ μικρό μερίδιο του κύκλου εργασιών των παραγγελιοδόχων εξαγωγών (λιγότερο του 5 % του κύκλου εργασιών της CELF μολονότι λαμβάνει την επίδικη ενίσχυση), μόνον η CELF δεσμεύθηκε συμβατικά έναντι του Υπουργείου Πολιτισμού να δέχεται τις μικρές παραγγελίες, αυτή δε ακριβώς η δέσμευση είναι ένας από τους λόγους της ενισχύσεως, και οι παραγγελιοδόχοι εξαγωγών ενδιαφέρονται προπάντων για τους θεσμικούς πελάτες. Ως εκ τούτου, μπορούσε θεμιτώς να συναγεί ότι οι παραγγελιοδόχοι εξαγωγών, πλην της CELF, διεκπεραιώναν ελάχιστες παραγγελίες ποσού μικρότερου των 500 FRF.
- 53 Η Γαλλική Δημοκρατία παρατηρεί ότι, στο σημείο X των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή προέβη σε λεπτομερή ανάλυση των πληροφοριών που διαβίβασαν όχι μόνον η κυβέρνησή της αλλά και η προσφεύγουσα.
- 54 Θεωρεί ότι, προκειμένου να αποδείξει την ύπαρξη ειδικής αγοράς των παραγγελιών προς εξαγωγή, θα πρέπει να αποδειχθεί ότι η υπηρεσία εξαγωγών γαλλικών βιβλίων και εκείνη των παραγγελιών προς εξαγωγή αποκλείει η μία την άλλη. Προσθέτει ότι, από την έποψη της ζητήσεως, ένα σημαντικό μέρος των παραγγελιών που προέρχονται από την αλλοδαπή διαβιβάζονται απευθείας στους παραδοσιακούς διανομείς χωρίς να διέλθουν από τους παραγγελιοδόχους. Υπογραμμίζει ότι, από την πλευρά της προσφοράς, οι παραγγελιοδόχοι εξαγωγών έχουν γενικά άλλες οικονομικές δραστηριότητες. Κατά συνέπεια, δεν είναι δυνατόν να διακριθεί μια ειδική αγορά των παραγγελιών προς εξαγωγή γαλλικών βιβλίων.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 55 Το άρθρο 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης προβλέπει ότι «ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν η παρούσα Συνθήκη ορίζει άλλως». Η παράγραφος 3, στοιχείο δ', του εν λόγω άρθρου ορίζει ότι μπορούν να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά «οι ενισχύσεις για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους συναλλαγών και συναγωνισμού στην Κοινότητα σε βαθμό αντίθετο με το κοινό συμφέρον».
- 56 Προκειμένου να καταδειχθεί αν, στην προκειμένη περίπτωση, αλλοιώνονται οι όροι του ανταγωνισμού σε βαθμό αντίθετο με το κοινό συμφέρον κατά την έννοια του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο δ', της Συνθήκης, επιβάλλεται να εξετασθεί κατ' αρχάς ο ορισμός της αγοράς των εν λόγω παροχών υπηρεσιών. Προς τούτο, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι η Επιτροπή όρισε την αγορά στην οποία εξέτασε τα αποτελέσματα της επίδικης ενισχύσεως ως την αγορά εξαγωγής γαλλικών βιβλίων γενικά.
- 57 Όσον αφορά την οριοθέτηση της αγοράς από ουσιαστικής απόψεως, πρέπει να υπομνησθεί ότι, προκειμένου η επίμαχη υπηρεσία ή το επίμαχο αγαθό να θεωρηθεί ότι αποτελεί το αντικείμενο μιας επαρκώς διακρινομένης αγοράς, πρέπει να μπορεί να εξατομικευθεί λόγω των ιδιαιτέρων χαρακτηριστικών του, που το διαφοροποιούν από άλλες υπηρεσίες ή άλλα αγαθά και έχουν ως συνέπεια να καθιστούν σχεδόν αδύνατη την αμοιβαία υποκατάστασή τους και σχεδόν ανεπαίσθητο τον μεταξύ τους ανταγωνισμό. Εντός του πλαισίου αυτού, το κατά πόσον είναι δυνατή η αμοιβαία υποκατάσταση των προϊόντων πρέπει να εκτιμάται βάσει των αντικειμενικών χαρακτηριστικών των προϊόντων αυτών, αλλά και βάσει της διαρθρώσεως της ζήτησεως, της προσφοράς στην αγορά, καθώς και των συνηθισμένων ανταγωνισμών

(απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Οκτωβρίου 1997, T-229/94, Deutsche Bahn κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1689, σκέψη 54, και την παρατιθέμενη νομολογία).

- 58 Στην προκειμένη περίπτωση, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 1 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η επίδικη ενίσχυση χορηγείται στη CELF για τη διαχείριση των μικρών παραγγελιών γαλλικών βιβλίων. Η Επιτροπή εξήγησε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι αντικείμενο της επίδικης ενισχύσεως ήταν να συμψηφίσει μέρος του κόστους διαχειρίσεως των μικρών παραγγελιών τέτοιων βιβλίων, ώστε η CELF να μη τιμολογεί το σύνολο του κόστους αυτού στους πελάτες της.
- 59 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξετασθεί αν οι υπηρεσίες εξαγωγής γαλλικών βιβλίων γενικά και εκείνες των παραγγελιών προς εξαγωγή μπορούν να υποκατασταθούν αμοιβαίως όσον αφορά τη διαχείριση παραγγελιών αξίας μικρότερης των 500 FRF.
- 60 Συναφώς, η αμοιβαία υποκατάσταση των υπηρεσιών αυτών αντικρούεται από την ίδια την αιτιολόγηση της εν λόγω ενισχύσεως. Κατά το σημείο VI, πρώτο εδάφιο, των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η επιχορήγηση για δαπάνες εκμετάλλευσης που χορηγήθηκε στη CELF τής επιτρέπει «να ικανοποιεί τις παραγγελίες που θεωρούνται ασύμφορες από τους εκδότες ή τους συνδεδεμένους διανομείς τους λόγω του ύψους των εξόδων μεταφοράς που [συνεπάγονται] σε σχέση με τη συνολική τους αξία». Στο σημείο VI, τρίτο εδάφιο, των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλόμενης αποφάσεως προστίθεται ότι, «μεταξύ των διαφόρων φορέων που ασχολούνται με τον τομέα της διανομής βιβλίων, οι παραγγελιοδόχοι εξαγωγών, οι οποίοι έρχονται σε επαφή μόνον με τους [λιανοπωλητές] ή τους οργανισμούς, αλλά όχι με τους τελικούς πελάτες, αναλαμβάνουν τις παραγγελίες των οποίων η διαχείριση θεωρείται από τους εκδότες ή τους διανομείς τους υπερβολικά δαπανηρή».
- 61 Εξάλλου, η ίδια η Γαλλική Κυβέρνηση υπογράμμισε ότι «ο μηχανισμός ενισχύσεως σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να επηρεάσει τη δραστηριότητα των εκδοτών οι οποίοι εξασφαλίζουν οι ίδιοι τη διανομή των έργων τους ή αυτή των παραδοσιακών διανομέων. Αφενός, οι φορείς αυτοί δεν διαχειρίζονται ποτέ τις παραγγελίες που αφορά η ενίσχυση, επειδή κρίνουν τον όγκο τους ανεπαρκή και, αφετέρου, επωφελούνται έμμεσα από την ενίσχυση δεδομένου ότι αυτοί εφοδιάζουν τη CELF. Κατά

συνέπεια, η ενίσχυση θα μπορούσε ενδεχομένως να έχει επίπτωση μόνο στον ανταγωνισμό μεταξύ φορέων που ασκούν δραστηριότητα παραγγελιοδόχου εξαγωγών» (σημείο VIII, πέμπτο εδάφιο, των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλόμενης αποφάσεως). Προσθέτει ότι «οι παραγγελίες των οποίων η διαχείριση αποτελεί σκοπό της ενίσχυσης δεν συμπεριλαμβάνονται στην κανονική αγορά, παρά το γεγονός ότι οι διάφοροι φορείς τις δέχονται κατά περίπτωση» (σημείο VIII, έκτο εδάφιο, των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

62 Τέλος, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή δέχθηκε ότι μολονότι οι εκδότες και οι διανομείς μπορούν να δεχθούν παραγγελίες αξίας κατώτερης των 500 FRF, αυτό γίνεται μόνο με αντάλλαγμα μια επιπλέον τιμή που τις καθιστά πολύ ακριβές για τους πελάτες.

63 Δεδομένου ότι οι εκδότες και οι διανομείς δεν δέχονται τις μικρές παραγγελίες χωρίς μια τέτοια επί πλέον τιμή, η υπηρεσία ενός παραγγελιοδόχου είναι υπηρεσία διαφορετικής φύσεως, που ανταποκρίνεται σε διαφορετικές ανάγκες. Πράγματι, λόγω αυτού του επί πλέον κόστους, το γεγονός ότι οι εκδότες και οι διανομείς δέχονται, θεωρητικά, παραγγελίες αξίας μικρότερης των 500 FRF δεν αρκεί για να αποδειχθεί ότι οι υπηρεσίες τους υποκαθίστανται αμοιβαίως με αυτές των παραγγελιοδόχων. Η αγορά επί της οποίας το αποτέλεσμα της επίδικης ενισχύσεως πρέπει να εξετασθεί δεν μπορεί να περιλαμβάνει και τους επιχειρηματίες οι οποίοι δεν δραστηριοποιούνται πραγματικά στην εν λόγω αγορά. Κατά συνέπεια, η αγορά αναφοράς πρέπει να είναι η αγορά των παραγγελιών προς εξαγωγή, δεδομένου ότι η διεκπεραίωση των παραγγελιών αξίας μικρότερης των 500 FRF αφορά πραγματικά μόνο τους παραγγελιοδόχους, η δε αγορά αυτή συνιστά χωριστή αγορά από την αγορά εξαγωγής γαλλικών βιβλίων γενικά.

64 Εξάλλου, το γεγονός ότι οι εκδότες και οι διανομείς δέχονται τις παραγγελίες αυτές μόνον κατόπιν της καταβολής μιας πρόσθετης τιμής καταδεικνύει ότι αυτοί οι ίδιοι επιφυλάσσουν σ' αυτές διαφορετική μεταχείριση σε σχέση με τη γενική τους δραστηριότητα διανομής και εξαγωγής γαλλικών βιβλίων. Μια τέτοια διαφορετική μεταχείριση αποτελεί ένα στοιχείο το οποίο επιβεβαιώνει την ύπαρξη μιας ειδικής αγοράς.

- 65 Όσον αφορά τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι δεν διέθετε ακριβή στοιχεία τα οποία να της επιτρέπουν να οροθετήσει τη σχετική αγορά ως την αγορά των παραγγελιών προς εξαγωγή, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το ίδιο αυτό πρόβλημα είχε εγερθεί από το ίδιο αυτό κοινοτικό όργανο στο πλαίσιο της υποθέσεως που κατέληξε στην έκδοση της αποφάσεως SIDE. Όπως προκύπτει από τη σκέψη 70 της αποφάσεως αυτής, η Επιτροπή υποστήριξε ότι στην προσφεύγουσα εναπέκειτο να αποδείξει την ύπαρξη μιας επί μέρους αγοράς συνιστάμενης στην εκτέλεση παραγγελιών προς εξαγωγή και προέβαλε το επιχείρημα ότι η ίδια τότε μόνον υποχρεούται να διεξάγει επισταμένη έρευνα όσον αφορά τις συνθήκες της αγοράς όταν της παρέχονται λεπτομερείς πληροφορίες κατά το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας.
- 66 Το Πρωτοδικείο απέρριψε την επιχειρηματολογία αυτή. Στη σκέψη 71 της αποφάσεως SIDE διέκρινε ότι «η επιχειρηματολογία της Επιτροπής κατέληγε στο να απαιτείται από τους ανταγωνιστές των επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη κοινοποιηθείσα κρατική ενίσχυση να της παρέχουν στοιχεία στα οποία, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν έχουν πρόσβαση και τα οποία δεν μπορούν να λάβουν παρά μόνο μέσω της ίδιας της Επιτροπής από τα κράτη μέλη που χορηγούν τις ενισχύσεις αυτές».
- 67 Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή δεν δικαιολογεί την επιλογή της ως προς την αγορά αναφοράς παρά μόνον επαναλαμβάνοντας τους ισχυρισμούς της Γαλλικής Κυβερνήσεως. Έτσι, στο σημείο X, εικοστό εδάφιο, των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλόμενης αποφάσεως αναφέρεται ότι «η Γαλλική Κυβέρνηση αμφιβάλλει για το κατά πόσον μπορεί να προσδιορισθεί, σε άλλο επίπεδο από το καθαρά θεωρητικό, η αγορά των παραγγελιών προς εξαγωγή όσον αφορά τα βιβλία στη γαλλική γλώσσα». Στο σημείο X, εικοστό έκτο εδάφιο, των αιτιολογικών σκέψεων της ίδιας αποφάσεως προσθέτει ότι «κατά συνέπεια, οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι δεν είναι δυνατόν να συγκεντρωθούν στοιχεία σχετικά με μια ενδεχόμενη αγορά παραγγελιών προς εξαγωγή με την αυστηρή έννοια». Κατ' αυτήν, «ακόμα και αν ήταν δυνατόν να ερωτηθεί κάθε φορέας που διατείνεται ότι ασκεί την εν λόγω δραστηριότητα, είναι μάλλον απίθανο ότι η κοστολόγησή τους είναι αρκετά ακριβής ώστε να μπορεί να απομονωθεί ο σχετικός ο τομέας». Τέλος, στη σκέψη X, εικοστό έβδομο εδάφιο, των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλόμενης αποφάσεως διαπιστώνει ότι η Γαλλική Κυβέρνηση ήταν σε θέση να της διαβιβάσει μόνο τους κύκλους εργασιών από τις εξαγωγές που πραγματοποιήσαν φορείς οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι στη Γαλλία

και είναι γνωστό ότι διαχειρίζονται παραγγελίες με τις οποίες συνήθως ασχολούνται οι παραγγελιοδόχοι.

- 68 Οι παραθέσεις αυτές αποδεικνύουν ότι η Επιτροπή ούτε καν προσπάθησε να εξακριβώσει αν της ήταν δυνατόν να έχει στη διάθεσή της τα σχετικά στοιχεία προκειμένου να διακρίνει την αγορά των παραγγελιών προς εξαγωγή από εκείνην της εξαγωγής γαλλικών βιβλίων γενικά. Όμως, όπως προκύπτει από το σημείο X, δέκατο πέμπτο, εικοστό έβδομο και εικοστό όγδοο εδάφιο, των αιτιολογικών σκέψεων της προσαλλόμενης αποφάσεως, ο αριθμός των επιχειρηματιών που διεκπεραιώνουν παραγγελίες προς εξαγωγή είναι γνωστός.
- 69 Εξάλλου, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή δεν απάντησε σε ερώτηση του Πρωτοδικείου που απέβλεπε στο να γίνει γνωστό αν είχε ζητήσει από την προσφεύγουσα και τους άλλους επιχειρηματίες να παράσχουν πληροφορίες που να επιτρέπουν τη διάκριση του κύκλου εργασιών τους σχετικά με τις παραγγελίες προς εξαγωγή από εκείνου που αντιστοιχεί στις άλλες δραστηριότητές τους.
- 70 Όμως, όπως προκύπτει από την τιμολόγηση που πραγματοποίησε από 1ης Απριλίου 1999 έως 31 Μαρτίου 2000 η προσφεύγουσα ως παραγγελιοδόχος, είναι καθόλα δυνατό να γίνει διάκριση αυτών των κύκλων εργασιών. Εξάλλου, στο σημείο VI, δέκατο τρίτο εδάφιο, των αιτιολογικών σκέψεων (υποσημείωση 4) της προσαλλόμενης αποφάσεως, η ίδια διαφοροποίηση πραγματοποιήθηκε σε σχέση με τους κύκλους εργασιών της CELF.
- 71 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή όφειλε να εξετάσει τα αποτελέσματα της εν λόγω ενίσχυσης επί του ανταγωνισμού και επί των συναλλαγών μεταξύ των άλλων επιχειρηματιών οι οποίοι ασκούν την ίδια δραστηριότητα με εκείνην για την οποία χορηγήθηκε η ενίσχυση, εν προκειμένω τη διεκπεραίωση των μικρών παραγγελιών βιβλίων στη γαλλική γλώσσα. Επιλέγοντας την αγορά εξαγωγής βιβλίων στη γαλλική γλώσσα γενικά ως την αγορά αναφοράς, η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να εκτιμήσει

την πραγματική επίπτωση της ενισχύσεως επί του ανταγωνισμού. Επομένως, η Επιτροπή διέπραξε προφανές σφάλμα εκτιμήσεως ως προς τον ορισμό της αγοράς.

- 72 Ενόψει των προεκτεθέντων, δεν συντρέχει λόγος να εξακριβωθούν τα στοιχεία σχετικά με τους ανταγωνιστές της CELF. Πράγματι, αν ο ορισμός της αγοράς θεωρηθεί εσφαλμένος, το μερίδιο που κατέχει η CELF στη σχετική αγορά πρέπει επίσης να υπολογισθεί εκ νέου.
- 73 Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό το πρώτο σκέλος του τέταρτου λόγου, σχετικά με τον ορισμό της αγοράς. Ως εκ τούτου, το αίτημα περί ακυρώσεως του άρθρου 1, τελευταία περίοδος, της προσβαλλόμενης αποφάσεως πρέπει να κριθεί βάσιμο, χωρίς να χρειάζεται να εξετασθούν οι άλλοι λόγοι ακυρώσεως και τα επιχειρήματα που προέβαλε η προσφεύγουσα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 74 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα. Δεδομένου ότι η καθής ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί, εκτός των δικών της εξόδων, στα έξοδα που υποβλήθηκε η προσφεύγουσα, σύμφωνα με το αίτημά της.
- 75 Η Γαλλική Δημοκρατία, η οποία παρενέβη στη διαφορά, πρέπει να φέρει τα δικαστικά της έξοδα, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 87, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει το άρθρο 1, τελευταία περίοδος, της αποφάσεως 199/133/ΕΚ της Επιτροπής, της 10ης Ιουνίου 1998, σχετικά με την κρατική ενίσχυση υπέρ της *Coopérative d'exportation du livre français (CELF)*.
- 2) Καταδικάζει την καθής στα δικαστικά της έξοδα, καθώς και στα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η προσφεύγουσα.
- 3) Η Γαλλική Δημοκρατία φέρει τα έξοδά της.

Mengozzi

García-Valdecasas

Tiili

Moura Ramos

Cooke

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 28 Φεβρουαρίου 2002.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

P. Mengozzi